

Nr 13

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i kollektkungörelsen.

Första lagutskottet har behandlat en i andra kammaren väckt motion, nr 96, av herrar *Zetterberg* och *Svenungsson*. I motionen anhålles, att "riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring av kungl. kungörelsen den 30 december 1953 angående kollekt, att församlingskollekt må, utöver vad nu medgives, upptagas under ytterligare sex dagar om året".

Beträffande skälen för motionärernas anhållan får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser

I 1 § kungl. kungörelsen den 30 december 1953 angående kollekt, vilken trädde i kraft den 1 januari 1954, har stadgats, att kollekt må upptagas i samband med offentlig gudstjänst och andaktsstund, som förrättas i svensk kyrkoförsamling inom riket, till understödjande av svenska kyrkans mission, sjömansvård, diakoni, församlingsvård och övriga verksamhet ävensom till annan verksamhet, som det kan anses angeläget för svenska kyrkan att stödja.

Rikskollekt är kollekt, som upptages i rikets samtliga församlingar eller vissa angivna församlingar tillhörande skilda stift. Om rikskollekts upptagande bestämmer Kungl. Maj:t, som även fastställer kollektändamålet och antalet dagar för kollektens upptagande samt huruvida kollekten skall upptagas i samtliga församlingar inom riket eller blott i församlingarna inom vissa stift eller delar av dessa. Om Kungl. Maj:t icke fastställt dag och gudstjänstillfälle, då kollekten skall upptagas, bestämmes detta av vederbörande domkapitel för underlydande församlingar.

Stiftskollekt är kollekt, som upptages inom ett stift. Om stiftskollekts upptagande och därmed avsett ändamål samt dag och gudstjänstillfälle härför bestämmer domkapitlet, som jämväl bestämmer i vilka av stiftets församlingar kollekten skall upptagas. I varje särskild församling må icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd sammanlagt mer än *tolv dagar* om året tagas i anspråk för stiftskollekter.

Församlingskollekt är kollekt, som upptages inom en församling. Om upptagande av sådan kollekt beslutar församlingens kyrkoråd, som jämväl själv bestämmer såväl ändamålet med kollekten som när kollekten skall upptagas.

Därest synnerliga skäl föreligger och domkapitlet så medgiver, må pastor flytta av domkapitlet bestämd dag för riks- eller stiftskollekts upptagande i församlingen till annan dag i samma kalenderkvartal.

Utgående rikskollekter

Rikskollekterna har under tiden 1950—1956 uppgått till följande antal per år: 32, 32, 34, 36, 35, 34, 35. Från och med 1957 har det årliga antalet varit 36.

Av de för innevarande år beslutade 36 rikskollekterna utgår fem till förmån för tre centrala kyrkliga styrelser verksamhet, nämligen svenska kyrkans missionsstyrelse, diakonistyrelse och sjömansvårdsstyrelse. Dessa *fem kollekt utgår tills vidare* enligt bestämmelser i de av Kungl. Maj:t utfärdade stadgorna för de tre centralstyrelserna. Övriga 31 rikskollekter utgår enligt särskilt beslut av Kungl. Maj:t den 9 december 1960. Kungl. Maj:t har därvid medgivit, att rikskollekter må för var och en av nedan nämnda institutioner upptagas en dag i rikets alla församlingar — i den mån ej för viss kollekt annat särskilt föreskrivits — nämligen

a) *under vart och ett av åren 1961—1963*

diakonistyrelsens söndagsskolnämnd, svenska diakonissällskapet, diakonissanstalten Samariterhemmet, svenska diakonsällskapet, Göteborgs diakonissanstalt (i församlingarna inom Skara, Lunds, Göteborgs och Karlstads stift) och Vårsta diakonissanstalt, Härnösand (i församlingarna inom Uppsala, Linköpings, Strängnäs, Västerås, Växjö, Härnösands, Luleå, Visby och Stockholms stift), lutherska världsförbundets svenska sektion för dess hjälpverksamhet, Fjellstedtska skolan, riksförbundet kyrklig ungdom, Sigtunastiftelsen, svenska kyrkohjälpen, svenska ekumeniska nämnden, nämnden för kyrkans presstjänst, Sveriges kyrkliga studieförbund, svenska kyrkans lekmannaskola, Sveriges kristliga studentrörelse för studentrörelsens och därtill anslutna gymnasist- och seminariströrelserns arbete, Luleå stifts diakoniförening, svenska missions-sällskapet, svenska bibelsällskapet ävensom kyrkliga filmbyrån samt

b) under år 1961

Luleå stiftsråd för dess lekmannaverksamhet i Luleå stifts lappmarksförsamlingar, föreningen svenska Israelsmissionen, Gustaf-Adolfsföreningarna i Stockholm, Göteborg och Lund (för understödjande av evangelisk, företrädesvis evangelisk-luthersk, kyrklig församlings- och kärleksverksamhet i icke-protestantiska länder samt svenska Jerusalemsföreningen, till fördelning så, att förstnämnda tre föreningar erhåller fyra femtedelar och sistnämnda förening en femtedel av de influtna kollektmedlen), Rädda Barnens riksförbund och svenska kyrkans kommitté för hjälp åt åldriga flyktingar (till fördelning lika mellan riksförbundet och kommittén), förbundet soldaternas vänner och diakonistyrelsens militärnämnd (till fördelning lika mellan förbundet och militärnämnden), sällskapet Stockholms stadsmission för dess verksamhet bland hemlösa, nödställda, frigivna, alkoholskadade och partiellt arbetslösa samt Kyrkfrämjandet (till fördelning lika mellan stadsmissionen och Kyrkfrämjandet), svenska kyrkans småkyrkofond till beviljande av räntefria lån och svenska kyrkans frivilliga byggnadslånekassa (till fördelning lika mellan småkyrkofonden och byggnadslånekassan), domkapitlet i Visby till underhåll av kyrkor inom Visby stift (till fördelning enligt beslut av domkapitlet efter samråd med riksantikvarieämbetet och byggnadsstyrelsen), inomeuropeisk mission, svenska Victorieförsamlingen i Berlin, svenska Sofiaförsamlingen i Paris ävensom S:ta Katharinastiftelsen.

Under år 1959 uppgick kollektinkomsterna till totalt 13,2 miljoner kronor, varav belöpte å rikskollekter 6,8 miljoner kronor, å stiftskollekter 1,8 miljoner kronor och å församlingskollekt 4,6 miljoner kronor (allt avrundade tal).

Tidigare riksdagsbehandling

Såsom erinras i motionen väckte motionärerna vid 1960 års riksdag en motion med samma syfte som den nu ifrågavarande. I 1960 års motion hemställdes om sådan ändring av kollektkungörelsen, att församlingskollekt fick upptagas under ytterligare tio dagar om året. Motionärerna angav därvid, att det vidare utrymmet för församlingskollekt borde vinnas genom minskning av antalet rikskollekter. Motionen, som behandlades av första lagutskottet, blev föremål för remissbehandling. Av remissinstanserna fann prästförbundet lagändring i den av motionärerna angivna riktningen önskvärd, medan domkapitlet i Uppsala och Skara stift samt diakonistyrelsen avstyrkte den föreslagna ändringen i kollektkungörelsen.

görelsen. — I fråga om det närmare innehållet i avgivna remissyttranden hänvisar utskottet till sitt utlåtande 1960: 18 s. 2—5.

Utskottet hemställde i sitt av riksdagen godkända utlåtande, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. I utlåtandet anförde utskottet:

Den av motionärerna väckta frågan gäller ett avvägningsproblem, varvid riksskyrkliga och övriga kollektändamål måste vägas mot varandra. Denna avvägning blir givetvis speciellt svår i ett läge, då samtliga kollekt-tillfällen blivit utnyttjade. Motionärerna har bl. a. framhållit, att utrymmet för församlingarnas egna initiativ nu är ganska begränsat. Av remissyttrandena framgår emellertid, att ett stort antal församlingar icke synes utnyttja alla de fria kollekt dagar, som står till församlingarnas förfogande, samt att enligt praxis kollektkungörelsens bestämmelser tillämpas så, att skyldighet att upptaga riks- eller stiftskollekt å därför föreskriven dag allenast avser sådan offentlig gudstjänst eller andaktsstund, som är i lag eller annorledes föreskriven. I fråga om nuvarande rikskollekter, vilka redovisats ovan i utskottets utlåtande, har motionärerna icke angivit de ändamål, som skulle beröras av den föreslagna minskningen av antalet rikskollekter.

Även om utskottet hyser förståelse för de syften, som upphär motionen, anser utskottet med hänsyn till det anförda skäl icke föreligga för en ändring av kollektkungörelsen i motionens anda.

Utskottet

I fråga om det antal dagar, som kan utnyttjas för kollekt, gives i kollektkungörelsen föreskrift endast beträffande stiftskollekter; utan Kungl. Maj:ts tillstånd må ej mer än tolv dagar om året tagas i anspråk för dylika kollekt. För upptagande av rikskollekt bestämmer Kungl. Maj:t antalet dagar. Under de senaste åren har rikskollekter upptagits under 36 dagar. Av årets cirka 60 kollekt dagar har alltså för stifts- och församlingskollekt återstått cirka 24. I de fall då stiftskollekt upptagits tolv dagar, har den lokala församlingen således kunnat disponera över cirka tolv dagar.

Såsom framgår av ovanstående redogörelse, har vid 1960 års riksdag behandlats en motion, vari yrkats sådan ändring av kollektkungörelsen, att församlingskollekt finge upptagas under ytterligare tio dagar om året. I sitt av riksdagen godkända utlåtande hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I nu förevarande motion har hemställts om sådan ändring av kollektkungörelsen, att församlingskollekt må utöver vad som nu medges upptagas under ytterligare sex dagar om året. Motionärerna åberopar bland annat en av Svenska pastoratens riksförbund i augusti 1960 till

Kungl. Maj:t gjord framställning, vari anhålles, att antalet årliga rikskollekter omprövas och att därvid ökat utrymme för församlingskollektorer beredes genom att antalet årliga rikskollekter minskas.

Den av motionärerna önskade utökningen av antalet församlingskollektorer kan med nuvarande utformning av kollektkungörelsen genomföras endast på det sättet, att de båda andra kollekterna begränsas till antalet. Redan i fjol framhöll utskottet sin förståelse för motionens syfte, och utskottet vill gärna understryka detta uttalande. I fjolårets motion hade anförts, att det "kan vara naturligt, att offerviljan mera aktivt inriktas på närliggande föremål eller på angelägenheter med vidare syftning". Riktigheten av denna uppfattning vinner stöd av resultatet av 1959 års kollektorer: i förhållande till antalet kollektodagar har församlingskollekterna nått det gynnsammaste resultatet. De gudstjänstfirande hyser tydligen stort intresse för församlingens egna kollektorer. Detta intresse skulle ytterligare kunna stimuleras, därest ett större utrymme bereddes för församlingskollekterna. Utskottet, som finner det önskvärt att i fortsättningen motionärernas synpunkter i möjlig mån härvid beaktas, har dock icke funnit anledning att ingå på någon prövning av ändamålen med nuvarande rikskollekter.

Utskottet anser, att de ovan framförda synpunkterna bör genom skrivelse bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte i anledning av förevarande motion, II: 96, i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan anført; samt

B) att motionen II: 96, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anført och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1961

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Per Olofsson, Nyström, Erik Svedberg, Svanström, Arvidson, Nyman och Hilding;

från andra kammaren: fru Johansson, herrar Östrand, Keijer, Zetterberg, Källstad, Larsson i Norderön, Martinsson och fru Lidman-Frostenson.